

האם אנחנו מוכנים למשיח? גליון מספר 47

שאל נא את הכהנים תורה

א. זה היה במלחמת גוג ומגוג, הקב"ה שמר עברתו כל ימי משך הגלות, אבל כשעלה גוג לירושלים עם כל העמים אשר אתו, עלתה חמתו של הקב"ה על כל מה שעשו לנו הגויים במשך כל הגלות, ושפך כאש חמתו, והיה רעש גדול וכל דגי הים ועוף השמים וחית השדה וכל הרמשים וכל האדם על פני האדמה רעדו, הרים התפוצצו, ובנינים נפלו, והקב"ה המטיר על כל מטוסי הקרב ברד ואש מן השמים, וזה היה קידוש ד' נורא! (יחזקאל לח). ובמשך כל זה היתה מגפה נורא, והאיברים של הגויים התפרקו (זכריה יד, ג). אחר כך הלכתי לנקות המקום מכל המתים, והיה בנין בלי גג ובתחתית המקום שהיתה בו המעלית (שעכשיו רואה פני הרקיע), היה כזית מן המת, ובקומה ראשונה נפל איזה כלי שמכסה כל חלל המקום, ועמדתי על מה שנשאר מקומה שניה, האם נטמאתי באהל (לשיטות שעכ"ם מטמאין באהל)? (ע' אהלות פ"י מ"ד)

ב. ארץ ישראל התחלקה לשבטים, וכל המקומות שדרו שם הגויים שייך לכלל ישראל. עמדתי בפתח הבית ראשי ורובי בתוך הבית, ונזכרתי בדין שמדורות הגויים טמאים, האם נטמאתי? (ע' רמב"ם פ"א טומאת מת ה"ז, ורש"י פסחים ט) ג. האם מסתיק מקבל טומאה? (ע' עוקצין פ"ג מ"ד)

ד. הפרשתי מעות לקיני יולדת, וקבעתי מעות אלו לעולה, ואלו לחטאת, האם אפשר לשנותו? (ע' רמב"ם פ"ה פסולי המוקדשים ה"א)

ה. כעת הבנתי מה שכתוב בזה"ק (ויחי רלד): שיעקב גילה ברמז לבניו קץ הגלות, במה שכתוב וזאת 'אשר דבר להם' (בגימטריא תשפ"ב), וגם מה שכתוב בזה"ק חדש פי' כי תבא, שבפסוקים הכי קשים מרומז הגאולה, במה שכתוב בבקר תאמר 'מי יתן ערב' (בגימטריא תשפ"ב)! אני מלא הודאה להש"ת והנני מביא קרבן תודה, עם כל ההידורים! ונסתפקתי אם יש הידור להשתמש בשמן זית זך (שהזיתים לא טחונים אלא כתושים), ללחמי תודה? ואם יש הידור, האם השמן שעושים היום (טחונים ומסננים) נחשב כשמן זית זך? (ע' ליקוטי הלכות מנחות פ"ט, ורש"י כת"י מנחות פו. ד"ה לא היה)

הלכתא למשיחא

עוד מעט נשוב מהגלות, והקב"ה ימנה אותנו בפעם העשירית כמו שכתוב (ירמיה לג, ג) עוד תעברנה הצאן על ידי מונה (ע' במדב"ר ב, יא), ולכן באו נלמד מצות מעשר בהמה, שג"כ מתקיים על ידי מניין.

מצות עשה מן התורה לעשר בהמות עדרו כל שנה. מן התורה אין איסור טבל על הבהמות קודם שמעשרים, ומותר לשחוט בהמה ולאוכלה בלי לעשר, אבל מדרבנן גזרו שבג' זמנים אסור לשחוט או למכור בהמה עד שמעשרים. ואלו הן כ"ט אדר, כ' אייר, וכ"ט אלול. אם בדיעבד שחט מותר לאוכלה.

כל בהמה שהם תוך ט"ז מיל מצטרפין לעדר אחד. וכונסן לדיר אחד, ועושה פתח צר שרק טלה א' יכול לעבור, ומניח אמותיהם בחוץ והן גועות, והטלאים יוצאין לקראתן, ומונה (י"א בפה, וי"א דסגי בלב) א' וכו', וקודם שיצא העשירי מברך אקב"ו להפריש מעשר (תפא"י בכורות פ"ט אות מח) וכשיוצא העשירי מכה בשבט ובסיקרא ואומר הרי זה מעשר. ואסור לעשר בשבת משום צובע.

הבהמות המחוייבות

בקר וצאן, זכרים ונקיבות, תמימות ובעלי מומין, וכול פסולי המזבח חוץ מכלאים טרפה יוצא דופן ומחוסר זמן (פחות מח' ימים) מחוייבין במעשר בהמה. כל מין צאן מצטרף למנין י', וכן כל מין בקר, אבל צאן ובקר אין מצטרפין. וכן אין מפרישין מטלה שנולדה בשנה זו על טלה שנולדה בשנה אחרת. ור"ה לדעת הרמב"ם הוא א' בתשרי, ולדעת הסמ"ג א' באלול.

בהמה הלקוח או הניתן לו במתנה אחר שהגיע לכלל חיוב מעשר, דהיינו בן ח' ימים, פטור ממעשר בהמה. ובכלל זה אם הפקיר בהמתו וזכה בו, וכן נתנו במתנה ע"מ להחזיר, שפטור, (מנ"ח שס אות ו'). שותפים פטורים ממעשר בהמה, לדעת הרמב"ם הכוונה באותן בהמות שנשתתפו, משום דהוי כלקוח (ולכן דוקא אם נשתתפו אחר שהיו בן ח' ימים), אבל מה שנולד מבהמת השותפין חייבין, ולדעת רש"י גם מה שנולד מבהמת השותפין פטורין ממעשר בהמה. יורשים שלא חלקו הבהמות עדיין, לדעת רש"י חייבים, ולרמב"ם פטורים (לגר"ח משום דהוי כלוקחים, ובחד יורש חייב, ולחזו"א דהוי כלקוח מאביו ואפי' חד יורש פטור).

מי מחוייב

כהנים לויים וישראלים אנשים ונשים מחוייבים במעשר בהמה (ולדעת הר"ח כהנים פטורים).

דיני הקרבנות ואיסור מכירה

המעשר חל בין על בהמה תמימה, ובין על בעלת מום. ובתמימה נקרב, ואין בו סמיכה ונאכל לבעלים (כן הוא בהרבה מקומות בש"ס, והריטב"א בב"מ ו' כתב דניתן לכהנים) בירושלים, לשני ימים ולילה אחד. ובבעלת מום בין אם יצא בעלת מום, ובין אם אירע בו מום אחר שנתקדש, אינו קרב לגבי המזבח, ונאכל בכל מקום. ואסור לכוון שתצא שה מסויים בעשירי.

מעשר בהמה אסור למוכרו בין כשהוא חי או שחוט, בין תם ובין בעל מום, אלא שבבעל מום איסור מדרבנו, לכן הקילו בבעל מום שחוט למכור החלב והגידין והעצמות והעור, וגם מותר להבליע דמי הבשר בהם. ואסור לשקול הבשר מנה כנגד מנה, מפני שנראה כמכירה. ומתנה מותרת דאינה כמכירה (מ"ח שסא ד').

תשובות לשאלות גליון שעבר

א. אני משבט יהודה, וחברי משבט יוסף החלטנו להביא קרבן תודה בשותפות, ונסתפקנו לענין הלחמי תודה, הרי מנחה אינה באה בשותפות, האם שנינו צריכים להביא כל אחד מ' חלות בנפרד?

תשובה: לדעת הרמב"ם פ"ט ממעה"ק הי"ד שלחמי תודה אינם קרויים מנחה, ודאי מביאים רק מ' חלות, אמנם אפי' לדעת הרמב"ן (במדבר כ"ח ז') והמיוחס לרשב"א מנחות נב: שלחמי תודה קרויים מנחה, מסתבר כיון דעיקר הקרבן בא בשותפות, גם החלות באין בשותפות.

ב. לבשתי גרבים שהיו טמאות מדרס, ונגעתי בכוסות זכוכית, האם נטמאו? (ע' זבים פ"ה מ"א ושבת טז)

תשובה: דין זה אם יש טומאה בחיבורים (שבשעה שמחובר למדרס הרי הוא כאב הטומאה לטמאות כלים), האם נוהג בכלי זכוכית, או דומה לכלי חרס שאין בה דין טומאה בחיבורים, נסתפק בספר מי נפתח (אמנה סד), ואין שום גילוי במשנה וברמב"ם לדין זה, אלא דלשון התורה כהנים והמשנה הוא חוץ מכלי חרס, ובשום מקום לא נמצא חוץ מכלי זכוכית. אמנם יש לומר שהוא בכלל כלי חרס. ובספר זכרון בית יהודה סי' כב' כתב דנראה דמטמא בחיבורים כשאר כלים, דהרי מצינו דשידה תיבה ומגדל של זכוכית שהם מ"ס אינם מקבלים טומאה כשאר כלים (רמב"ם כלים פ"ג ה"ג), ובכלי חרס טמא (שם פ"ט ה"ג). וכן מדרס כלי חרס טהור (שם פ"א ה"ח), ומדרס כלי זכוכית טמא (לדעת הרמב"ם שם ה"י). ולכן צריך לומר דכלי זכוכית שדינו ככלי חרס הוא רק לענין שאין לו טהרה במקוה (לדעת הרמב"ם שם ה"ה), אבל לשאר דיניו נכלל בשאר כלים, עד כאן דבריו. וכן משמע בהקדמת הרמב"ם דדוקא כלי חרס נתמעט מטומאת בחיבורין ולא כלי זכוכית.

ג. נטלתי את ידי פעם אחת ונגבתי אותם, האם מותר לי ליגע בתרומה? (ע' תוס' חולין קז, ורמב"ן שם)

תשובה: לדעת ר"ת אם לא נטל רביעית, צריך ליטול פעם שניה ואינו מועיל ניגוב, ולדעת הרמב"ן ועוד היד כבר נטהרה על ידי מים ראשונים, ואם ניגב ידיו טהורות, ומטרת מים שניים כדי לטהר המים הראשונים. והמחבר בס' קס"ב ס"ח פסק דאם ניגב אחר מים ראשונים ידין טהורות, ובבה"ל האריך דיש להחמיר ולהצריך מים שניים. וכ"ז כשלא נטל רביעית, אבל נטל רביעית ידיו טהורות.

ד. האם אני צריך לסרוק את הזקן ואת הפאות לפני שאני טובל ליכנס למקדש ולאכול קדשים? וכן נשים הטובלות כדי להיות טהור לקדשים, האם צריכות חפיפה כל פעם? (ע' ירושלמי פסחים א:)

תשובה: איתא בירושלמי נדה חופפת וסורקת, כהנת (הטובלת לטהרות) אינה חופפת וסורקת (שמתוך שתדירה בטבילה לא החמירו עליה, ובעיוני סגי לה, מפרשים), נדה כהנת חופפת וסורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה. מבואר בירוש' דגם נשים העוסקות בטהרה צריכות חפיפה וסריקה כל פעם שטובלות (וע' או"ש פ"ד הלכות איסור"ב ה"ח שלא כתב כן בדעת הרמב"ם), חוץ מכהנת שתדירה בטבילה (דישראלית אוכלת חולין בטומאה, משא"כ כהנות שאוכלות תרומה). ובתוס' חולין י', ורמב"ן ורשב"א שם נקטו שהוא הדין באיש יש חיוב חפיפה. וכן דעת התניא רבתי (הובא בש"מ החדש על נדה פ"ה ס"א) שכתב דדין חפיפה הוא בנדה ויולדת וגר וגיורת ובעל קרי וכל חייבי טבילות, ואם טבלו בלא חפיפה לא עלתה להם כלל. וכן משמע משבלי הלקט סי' ש"י.

אמנם בלחם ושמלה (סי קצ"ט ט"ו) רצה לחלוק על התוס' דאפשר דדוקא בנשים תיקן עזרא דין חפיפה, משום שמקפידות יותר (והוי מיעוט המקפיד), משא"כ באיש, וכ"כ בחשק שלמה (ב"ק פב). בשם ספר התרומה. גם התהל"ד בס' פ"ח כתב דאינו יודע מנין לתוס' שתקנו חפיפה גם באנשים, ומהירוש' אין מוכח שתקנו רק לנשים, וגם ברמב"ם לא מוזכר דיני חפיפה בשאר חייבי טבילות, ועכ"פ אלו שרגילים בטבילות בע"ק דינם ככהנות, שלא גזרו עליהן.

לסיכום: לענין נשים מבואר בירוש' דגם טבילה לטהרה צריך חפיפה וסריקה, ולתוס' רמב"ן רשב"א תניא רבתי ושבלי הלקט, גם לאיש צריך חפיפה, ויש כמה אחרונים שחולקים, ועכ"פ לפי התהלה לדוד למי שנזהר לאכול חולין בטהרה, ולכן הוא טובל תדיר אין צריך חפיפה כל פעם.

ולענין טבילת גר הגם דאינו מפורש בשו"ע ונושאי כלים דצריך חפיפה, מ"מ כתבו רבותינו (ע' נצח ישראל ח"ה דף שז) דיש להצריך חפיפה וכן נוהגים.

ה. בדיוק כמו שחששה הגמ' (תענית יז). שפתאום ירד בית המקדש מן השמים, ותוך דקות ספורות אליהו הנביא הודיע מי עובד באיזה יום (ע' רמב"ם וראב"ד פ"א מביאת מקדש ה"י, דלראב"ד וכן שיטת רש"י לא יהיה שהות להפיג יינו אפי' למי שאינו יודע לאיזה משמר שייך, ולרמב"ם יהא שהות כדי להפיג יינו עד שיקבע מאיזה משמר ובית אב הוא שייך), ואליהו הודיע לי שהתור שלי היום! עד היכן אני צריך לרחוץ כשאני עושה קידוש ידים ורגלים (ביד כל הכף, או עד המרפק, או עד בית השחי, וכן הרגלים עד הקרסול או עד הברכים)? (ע' תוס' חולין קו; מנחות לז).

תשובה: דעת רוב ראשונים ביד כל הכף עד הקנה, וכן הלכה, וברגל עד הקרסול, והקרסול בכלל (הגר"ח ק הובא בהדרת קודש ביאת מקדש פ"ה ה"א). וכתב בהדרת קודש שמרים רגלו קצת כדי שיכנסו המים גם תחת רגליו.